

Отже, арт-терапія є важливим інструментом для стимулювання творчості у дошкільників. Вона допомагає їм розвивати моторику, когнітивні та соціальні навички, виражати свої емоції та переживання та встановлювати зв'язок із світом навколо себе. Інтеграція арт-терапії у дошкільну освіту може сприяти гармонійному розвитку кожної дитини.

Список використаних джерел

1. Бондар Л. М. Використання методів арт-терапії в роботі з дітьми дошкільного віку. Педагогічний пошук. 2014. № 1. С. 54-57.
2. Енциклопедичний словник з арт-терапії / за заг. ред. О. Л. Вознесенської, О. М. Скнар. Київ: Золоті ворота, 2017. 312 с.
3. Колпачки О. С. Арт-терапія: курс лекцій: навчальний посібник. Бердянськ: БДПУ, 2017. 322 с.
4. Немцева С. М. Арт-терапія – простір творчості дошкільника. Соціально-психологічні аспекти розвитку суб'єктів освітнього процесу: матеріали II Всеукраїнського науково-практичного форуму «Соціально-психологічні аспекти розвитку особистісно-професійної компетентності педагога в умовах інноваційних змін» (07–12 грудня 2020 року, м. Суми): у 2-х ч. Ч. 2. / за заг. ред. А. В. Вознюк, О. Ю. Василеги. Суми: НВВ КЗ СОІППО. 2020. С. 134-137.
5. Петришина Т. Ю. Вплив особистості вихователя на формування творчих здібностей у дітей дошкільного віку. Інклюзивна освіта як індивідуальна траєкторія особистісного зростання дитини з особливими освітніми потребами: збірник матеріалів V Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 17-18 листопада 2021 р.) / редкол.: О. П. Демченко, Н. О. Комарівська, А. В. Хіля, Л. В. Любчак, Т. М. Кривошея, Л. А. Присяжнюк, І. Г. Барановська, О. М. Блашкова; за заг. ред. О. П. Демченко. Вінниця, 2021. Вип. 4. С. 561-564.
6. Петришина Т. Ю. Роль творчі особистості вихователя в контексті перспективності й наступності дошкільної освіти та початкової школи. Актуальні проблеми мистецької підготовки майбутнього вчителя: зб. матер. Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю 22-23 листопада 2022 року. Вінниця, 2022. Вип. 10, С. 95-97.
7. Тодосієнко Н. Л., Коваль Т. В., Граб О. Д. Арт-педагогіка в контексті наступності дошкільної та початкової освіти: перспективи та творчий потенціал. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія. Вінниця, 2024. Вип. 74. С. 19-28.
8. Шикиринська О. В. Інноваційні підходи у формуванні інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх фахівців дошкільної та початкової освіти в контексті євроінтеграційних процесів. Підготовка фахівців дошкільної та початкової освіти в умовах інтеграції України в європейський освітній простір: колективна монографія. Вінниця, 2023. С. 150-158.

ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Ірина Каменєва, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

Науковий керівник: В.М. Вацьо (співавтор), кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

WAYS OF PROVIDING THE MENTAL HEALTH OF PRESCHOOL CHILDREN THROUGH MUSICAL ART

Kameneva Iryna, master's student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. У статті розглядаються шляхи використання музичного мистецтва для забезпечення психічного здоров'я дітей дошкільного віку. Зокрема, аналізуються позитивні впливи музики на емоційний стан, когнітивний розвиток та соціальну адаптацію дітей. Досліджуються методи впровадження засобів музичного мистецтва в освітній процес у закладах дошкільної освіти з метою підвищення якості життя та психічного благополуччя малюків. Автори статті висвітлюють значення музичної терапії у попередженні психологічних проблем у дітей дошкільного віку.

Ключові слова: діти дошкільного віку, психічне здоров'є дитини, музичне мистецтво, засоби.

Annotation. The article discusses ways to use musical art to ensure the mental health of preschool children. In particular, the positive impact of music on the emotional state, cognitive development and social adaptation of children is analyzed. Methods are being explored to introduce the means of musical art into the educational process in preschool educational institutions in order to increase the quality of life and mental well-being of children. The authors of the article highlight the importance of music therapy in preventing psychological problems in preschool children.

Key words: preschool children, child's mental health, musical art, tools.

Однією з головних проблем у сучасній дошкільній освіті є проблема формування, збереження, зміцнення і відновлення здоров'я дітей. Майбутнє психічного здоров'я нації залежить від того, наскільки ми зможемо забезпечити зростаючим особистостям психологічний комфорт і створити умови для душевного, фізичного, духовного та соціального благополуччя.

Одним із ключових завдань дошкільного закладу є створення такої організації освітнього процесу, що сприятиме не лише збереженню високого рівня розумової працездатності дітей, а й буде підтримувати і зміцнювати їхнє здоров'я. Забезпечення здоров'я стало необхідною складовою освітнього процесу у дошкільній освіті. Як зазначають науковці В.Кошель, Н. Герман: «Воно виявляється у використанні здоров'язбережувальних технологій, спільній діяльності педагогів, медичних працівників та психологів, яка має на меті формування культури здоров'я дітей» [5, с. 3]. Варто зазначити, що у Базовому компоненті (2021р.) освітньої лінії «Особистість дитини» у розділі «Здоров'я та фізичний розвиток» визначено, що дитина дошкільного віку має оволодіти такими основними компетенціями, як «...усвідомлює цінність здоров'я, його значення для повноцінної життєдіяльності. Володіє елементарними знаннями про основні чинники збереження здоров'я» [1, с. 6].

Педагоги, психологи та практики проявляють серйозну турботу щодо стану здоров'я дітей дошкільного віку. Вони інтенсивно досліджують та розглядають різноманітні методи та підходи з метою знаходження ефективних шляхів для поліпшення та зміцнення здоров'я дошкільників. Велика кількість вітчизняних і зарубіжних наукових досліджень присвячена аналізу проблеми використання музикотерапії у сфері педагогіки. Результати цих досліджень підтверджують значущість потенціалу музикотерапії як ефективного інструменту для оптимізації музичної освіти дошкільників. Важливій ролі музикотерапії у «розвитку емоційно-вольової сфери дітей, мовлення, активізації їхньої творчої діяльності присвячені дослідження світових та вітчизняних вчених (М. Бурно, Л. Брусилівський, О. Деркач, Ю. Каптен, Б. Карвасарський, К. Колесникова, І. Малашевська, С. Машура, В. Петрушин, Г. Побережна, М. Чистякова, С. Шабутін та ін.)» [3, с. 138].

Розглянемо поняття «здоров'я дитини» в науковій літературі. К. Левшунова відмічає, що здорова дитина – це активна дитина у всіх особистісних проявах (тілесне, соціальне, емоційне, когнітивне та ін.), а благополуччя є додатковою якістю, основне призначення якої – забезпечення гармонізації у зазначених напрямках розвитку» [6, с. 375]. Автор вважає за доцільне розглядати психічне благополуччя дошкільника як стан, у якому дитина проявляє активність, сприяє позитивній міжособистісній взаємодії з оточуючим середовищем, має

сформовані комунікативні навички, впливає на розвиток пізнавальних процесів, розуміє емоційні стани людей та виявляє емпатію відповідно до ситуації спілкування [6, с. 376].

Враховуючи інтерес дошкільників до сучасного комп'ютеризованого світу та їхнє активне використання цього середовища, вважаємо за доцільне використовувати різноманітні здоров'язбережувальні технології як для педагогів, так і для батьків. Ці технології стимулюватимуть дітей до рухової активності та сприятимуть покращенню їхнього психічного благополуччя [4, с. 97]. Тому ми зупинимось на технологіях, що підтримують психічне благополуччя через залучення дітей до рухових дій.

Доцільно зазначити, що музика, як форма мистецтва, є важливою та невід'ємною частиною життя людей, оскільки вона виступає як універсальний засіб комунікації у різних культурних середовищах. Це особлива мова, що виникає з особистих емоцій та задовольняє потребу в естетичних враженнях. Музика надає можливість виразити свої емоції більш вільно, оскільки вона володіє різноманітними засобами виразності, що передаються через звуки та виражають різні почуття. Як вважає М.Вацьо, у життєдіяльності дошкільників музичне мистецтво відіграє дуже вагомий роль. Правильно підібрана музика допомагає сконцентрувати уваги дошкільників, налаштувати на роботу над малюнком [2, с. 56].

Дослідження показують, що музика може бути ефективним засобом зменшення стресу та тривоги у дітей [8]. Наприклад, різноманітні музичні техніки, такі як дихальні вправи під музику, музична терапія та релаксаційна музика, допомагають знизити рівень стресу та покращити емоційний стан дітей. Музика має потужний вплив на настрій дітей, зокрема підвищуючи позитивні емоції. Деякі дослідження показують, що активна участь у музичних заняттях сприяє підвищенню настрою, позитивних емоцій та самопочуття дітей. Доцільно підкреслити, що музика є ефективним засобом для розвитку соціальних навичок у дітей, таких як співпраця, комунікація та взаємодія. Музичні колективи, групові вправи та спільне виконання музики сприяють формуванню позитивних соціальних умінь. Участь у музичних заняттях та виступах може позитивно впливати на самоповагу та самооцінку дітей, сприяючи їхньому відчуттю досягнень та умінню виявляти себе в творчому процесі.

Психологи наголошують на важливості невербальних методів спілкування взаємодії з дітьми, які ще не розвинули повноцінний понятійно-смысловий апарат, яким володіють дорослі. Важливо відзначити, що рухи та спів, які відображають музичну експресію є природними для дітей формами активності і, завдяки цьому, набагато більш ефективно передають їхні почуття та дозволяють їм виразитися й бути почутими. Наприклад, для дітей можна запропонувати легкі та цікаві етюди, що відтворюють образ тварин. Наприклад, під час виконання етюдів «Танцюють всі», діти можуть уявляти себе котиками і собачками, які прийшли на вечірку. Котиків характеризує повільний танець під спокійну та плавну музику з обережними та м'якими рухами. Собачки ж обирають швидкі танці під швидку музику з різкими, стрімкими та енергійними рухами. На думку Т. Дуки: «Вільні рухи під ритмічну музику, або «Музичні фізкультурні хвилинки», забезпечують дітям необхідну рухову активність, знімають фізичну і психічну напругу й активізують інтелектуальну діяльність на заняттях» [4, с.96].

Музичні заняття можуть бути ефективним засобом релаксації та розвитку емоційного виразу у дітей дошкільного віку. Ось більш детальний огляд цього аспекту:

1. *Релаксація через музику*: музичні заняття часто включають в себе елементи релаксації, такі як спокійна музика, глибоке дихання та медитаційні техніки. Це допомагає дітям знизити рівень стресу, підвищити відчуття спокою та зосередженості.

2. *Використання музики для зняття напруги*: музичні заняття можуть бути спрямовані на використання музики для зняття фізичної та емоційної напруги у дітей. Наприклад, рухливі музичні ігри, які сприяють розслабленню м'язів та відчуттю задоволення від фізичної активності.

3. *Емоційний вираз через музику*: музика є потужним засобом для вираження емоцій, особливо у дітей, які можуть мати обмежений словник для вираження своїх почуттів.

Музичні ігри, імпровізація та спільне музикування допомагають дітям виразити свої емоції та почуття.

Отже, музичне мистецтво відіграє важливу роль у забезпеченні психічного здоров'я дітей дошкільного віку. Воно сприяє їхньому емоційному вираженню, розвитку творчих здібностей та позитивному впливу на психічний стан. Застосування різноманітних методів музичного мистецтва, таких як музикотерапія, вокальні заняття тощо, сприяє покращенню самопочуття дітей. Важливою складовою успішного застосування музичного мистецтва у педагогіці є професійна підготовка вихователів та педагогів для роботи з дітьми з використанням музики як засобу розвитку та збереження психічного здоров'я.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти: Державний стандарт дошкільної освіти. *Нова редакція*. 2021. URL: <http://surl.li/jyzt> (дата звернення: 8.03.24).

2. Вацьо М. Вплив музичного мистецтва на становлення особистості дошкільника. *Актуальні проблеми мистецької підготовки майбутнього вчителя (VIII школа методичного досвіду)*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 24-25 листопада 2020 року / ред. кол.: Л. С. Бровчак, Л. В. Старовойт; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Вінниця: ФОП Корзун Д. Ю., 2020. С. 55-60.

3. Вусик Т. Використання музичної терапії в закладах дошкільної освіти. *Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти*: збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (Вінниця, ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 17-18 квітня 2019 р.) / за ред. О.А.Голюк; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, факультет дошкільної, початкової освіти та мистецтв. Вінниця, 2019. Вип. 8. С. 137-141.

4. Дука Т. М. Формування психічного благополуччя старших дошкільників у процесі рухової активності з використанням новітніх здоров'язбережувальних технологій. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2017. Вип. 2 (41). С. 95-98.

5. Колеснік К.А. Реалізація освітнього напрямку «Дитина у світі мистецтв» у процесі експериментування та групової діяльності дошкільників. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*: зб. наук. пр. / редкол.: А.В. Сущенко (голов. ред.) та ін. Запоріжжя: КПУ, 2021. Вип. 74. Т. 1. С. 19-23.

6. Кошель В.М., Герман Н.В. Зміст і методика використання оздоровчих технологій в умовах освітнього процесу закладів дошкільної освіти: посібник для студентів спеціальності «Дошкільна освіта», директорів, методистів і вихователів закладів дошкільної освіти та батьків дітей дошкільного віку. Чернігів: ФОП Баликіна О.В., 2020. 60 с.

7. Левшунова К.В. Емпірична модель дослідження рухової активності дитини дошкільного віку як чинника її психічного благополуччя. *Проблеми сучасної психології*. 2014. Випуск 26. С. 375-390.

8. Шикиринська О., Бондарчук О. Педагогічний супровід естетичного виховання дітей старшого дошкільного віку засобами музичного мистецтва. *Актуальні проблеми мистецької підготовки майбутнього вчителя (IX школа методичного досвіду)*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 22-23 листопада 2022 року. Вінниця, 2022. 380-386 с.

ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ БАТЬКІВ НА ФОРМУВАННЯ ПОЧУТТЯ ЗАХИЩЕНОСТІ В ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Леся Карнаух, кандидат педагогічних наук, доцент,

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини (Україна)